

“O‘ZBEK FILOLOGIYASINING DOLZARB MASALALARI VA UNI O‘QITISH METODIKASI MUAMMOLARI”

Mavzusidagi II an’anaviy ilmiy – amaliy
xalqaro anjuman materiallari

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI FAKULTETI
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI KAFEDRASI

***“O'ZBEK FILOLOGIYASINING DOLZARB
MASALALARI VA UNI O'QITISH
METODIKASI MUAMMOLARI ”***

mavzusidagi II an'anaviy ilmiy – amaliy

**XALQARO ANJUMAN
MATERIALLARI
2-KITOB**

(13-dekabr 2023-yil)

JIZZAX-2023

UMUMINSONIY QADRIYATLAR VA ULARNING TARBIYAVIY ISHLARDA AHAMIYATI

*Jansaidova Jazira Baxitjanovna,
ChDPU o'qituvchisi
Kozimova Nigina Zuhridin qizi,
ChDPU talabasi*

Boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etish va amalga oshirishda umuminsoniy omillarga tayanish muhim hisoblanadi. Bunday omillarning negizini umuminsoniy qadriyatlar tashkil etishi ma'lum.

Bu o'rinda avvalo umuminsoniy qadriyatlar tushunchasining ta'rifini anglab olish zarur. Unga ko'ra, umuinsoniy qadriyatlar bu – jahondagi barcha odamlar, xalqlar va davlatlar uchun umumiy qadrlash mezonini hisoblangan va umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan qadriyatlar tizimi (ozodlik, erkinlik, tinchlik, baxt kabilar)dir. Shu jihatdan boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy tadbirlarni amalga oshirishda quyidagilarga e'tibor berish kutilgan samarani beradi:

tarbiyaviy tadbirlar g'oyalarida barcha uchun teng hisoblangan qadriyatlarning mavjud bo'lishi;

tarbiyaviy tadbirlarning mohiyatida muayyan millatning yoki elatning qadriyatlari ustuvor ifodalanmasligi;

tarbiyaviy tadbirlarda o'quvchilar millati va elatidan qat'iy nazar faol ishtirok etishi hamda undan manfaatdor bo'lishi;

tarbiyaviy tadbirlarning negizida muayyan shaxslar yoki xalqlarga nisbatan yomonlik tuyg'usini uyg'otuvchi omillarning bo'lmashligi.

Mazkur ta'rif mohiyati boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tarbiyaviy tadbirlarning muhim mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Tarbiyaviy ishlarning boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tadbirlarida barcha uchun teng hisoblangan qadriyatlarning mavjud bo'lishi muhim hisoblanadi. Misol uchun, har bir kishining haq-huquqini ta'minlash ana shunday qadriyatlardan biridir. Boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy ishlar biror millatning yoki elatning qadriyatlari ustuvorligiga asoslanmaydi. Misol uchun, bugungi kunda O'zbekistonda 132 millat va elat vakillari yashaydi. Shu jihatdan boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy ishlar ana shu millat va elatlarning qadriyatlariga tayangan holda tashkil etiladi hamda amalga oshiriladi. Tarbiyaviy ishlar jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining millati va elatidan qat'iy nazar, ularning faol ishtirok etishiga asosiy e'tibor qaratiladi. Misol uchun, bunda har bir bolaning o'z ona tilisida so'zlashi ta'minlanadi va ayni paytda, Davlat tili tarbiyaviy tadbirlarning umummulqot tili sifatida qabul qilinadi. Boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tarbiyaviy tadbirlar negizida biror shaxs yoki xalqqa nisbatan yomonlik tuyg'usini uyg'otuvchi omillarga asoslanilmaydi. Misol uchun, millati, dini, irqi va ijtimoiy mavqeidan qat'iy nazar har bir shaxs inson sifatida teng qabul qilinadi, har bir xalqning o'ziga xos xususiyatlari ta'kidlangan holda tarbiyaviy tadbirlarda ifodalab beriladi.

Shu jihatdan boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tarbiyaviy ishlar jarayonida mamlakatimizda istiqomat qilayotgan millat va elatlarning farzandlarini ijtimoiy tarbiyalash, ularning urf-odatlariga nisbatan munosabatlarini to'g'ri shakllantirish, har bir bolada o'z xalqining qadriyatlarini hurmat qilish ruhini tarkib toptirish va bu boradagi ishlarni oshkora amalga oshirish muhim hisoblanadi. Mazkur jarayonda boshlang'ich sinf o'qituvchilari milliy o'zaniga tayangan umuminsoniylik qiyofasiga ega bo'lgan holda tarbiyaviy ishlarni amalga oshiradi.

Umuminsoniy qadriyatlar boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy ishlarning milliy hamda umumbashariy negizlarini tashkil etadi. Pedagogik tajribadan ma'lumki, umuminsoniy qadriyatlarni ustuvor qo'yib va milliy qadriyatlarni ikkinchi darajali bilib tarbiyaviy ishlarni amalga oshirish shaxsda kosmopolitizm g'oyasini tarkib toptiradi, ya'ni unda Millatparvarlik ruhi bo'lmaydi. Shu sababli boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tarbiyaviy ishlarda milliy qadriyatlarga tayangan umuminsoniylik ruhi tamoyiliga asoslanish birlamchi va asosiy hisoblanadi. Bu borada mustaqillik yillari ta'lim-tarbiya jarayonimizda o'ziga xos tajriba to'planganligini eslatib o'tish joiz.

Bunday yondashuv boshlang'ich ta'limda amalga oshiriladigan tarbiyaviy ishlarning o'ziga xos yo'nalishlarini belgilab olishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli bu masalalar bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan oliy pedagogik ta'lim jarayonida nazariy va amaliy jihatdan o'zlashtirilishi taqozo etiladi. Mazkur masalalar oliy pedagogik ta'lim jarayonining ilk bosqichlaridan boshlab o'zlashtirilishi va o'zlashtirganlarini talabalarning haftalik amaliyoti davrida tajriba-sinovdan o'tkazilishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Buning uchun har bir oliy pedagogik ta'lim muassasasining o'ziga xos imkoniyatlari mavjudligini eslatib o'tamiz.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish va amalga oshirishning umuminsoniy omillari g'oyatda amaliy yondashuvlar, imkoniyatlar va yo'nalishlar berishini unutmaslik lozim. Mazkur masalada boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan oliy pedagogik ta'lim jarayonida o'zlashtirilishi tavsiya etiladi. Bunda auditoriyada o'quv fanlari vositasida o'zlashtirilgan nazariy bilimlarni amaliyot davrida tajribalardan o'tkazib borish maqsadga muvofiq bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Manaviyat: asosiy tushunchalar izohli lug'ati. Toshkent, 2010. 572-bet
2. Usmonova Q.S. . Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tankidiy fikrlashni shakllantirishda pedagogic-psixologik integratsiya va uzluksizlik. М УАЛЛИМ ХЕМ УЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИ . 2023/3 .370-375-b <https://lib.cspi.uz/index.php?newsid=7951>
3. Usmonova Q.S. Boshlang'ich ta'limda Filandiya ta'lim tizimini imkonoyatlari . Международный научный журнал № 4 (100), часть 2 «Научный импульс» Ноябрь, 2022./4. 899-903-b

o'quvchilar ongiga milliy qadriyatlarga hurmat ruhini singdirishning ilmiy-nazariy asoslari	
55. MIRZAAZIZOVA ODINAXON. O'qituvchi nutqining kommunikativ sifatleri. O'qituvchi nutqiga qo'yiladigan talablar	361
56. ABDULXAYEVA DILNOZA. Turk yozuvchisi Selim Ilerning ijodiy faoliyati	364
57. JANSAIDOVA JAZIRA, KOZIMOVA NIGINA. Umuminsoniy qadriyatlar va ularning tarbiyaviy ishlarda ahamiyati	368
58. MAMATALIYEVA MAHBUBA. Tarbiyalanuvchilarga ilk adabiy ta'lim berishda ertak terapiyasidan foydalanish	370
59. URISHEVA POKIZA. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilishi rivojlanishining psixologik komponentlari	373
60. NORMATOVA MAFTUNA. Birinchi tashabbus doirasida maktab darsliklarida hikoyalar o'qitish	377
61. XOLIQOVA NOZIMAXON. ta'lim bosqichlarida Bobur ijodini o'rganish	380
62. ERGASHEVA UMRINISSO. Ilk adabiy ta'lim tarbiyalanuvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirish asosi sifatida	383
63. IMOMOVA MUZZAM. Bo'lajak tarbiyachilarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ertak terapiyadan foydalanish	386
64. TURSUNPULATOVA GULINUR. Badiiy asarlarni o'qitishda o'quv lug'atlarining o'rni	390
65. AYBOTAYEVA MUXARRAM. Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarga o'zbek adabiyotini o'qitish uslubiyatida innovatsiyalar	392
66. ISMAILOVA MAFTUNA, ABDIRAIMOV G'ULOMJON. Milliy g'oya va uning tarbiyaviy ishlarda tutgan ahamiyati	394
67. MIRZAHMEDOVA HILOLA. Ta'lim soxasida raqamli texnologiyalardan foydalanish	396
68. RAHIMBERDIYEVA DILFUZA. Raqamli texnologiyalar asosida xalq dostonlarini o'rgatish	399

V. SHU'BA. TA'LIM TIZIMIDA INTEGRATSIYALASH USULLARINI JORIY ETISH

Shu'ba raisi: **f.f.f.d (PhD) dotsent Turopova Parizod Shavkat qizi**

Kotibi: **JDPU o'qituvchisi Isroilov G'ayrat Boyzoq o'g'li**

1. БОТИРОВА ШАХЛО. Основы организации сотрудничества между образовательными учреждениями через кластеры в Узбекистане	404
2. MAMATOV NARZILLO. Elektron pedagogika va innovatsion ta'lim	411
3. ASHUROV NAZAR. Tarbiya fanini o'qitishda ta'limning o'zaro uzviyligi va	414